

JONAS NOREIKA- GENEROLAS VĖTRA (1910 10 08–1947 02 26)

Aš, kaip katalikas ir kaip karininkas, esu prisiekęs prieš Dievą ir Tautą kovoti už laisvą nepriklausomą Lietuvą. Aš savo priesaiką noriu ištesėti iki galo...

Iš Jono Noreikos paskutinio žodžio teisme
1946 m. lapkričio 21 d.

Trumpas, bet ryškus, kovos, ieškojimų ir atradimų kupinas buvo Jono Noreikos gyvenimas.

J. Noreika gimė 1910 m. spalio 8 d. Šiaulių aps., Pakruojo vls., Šukonių k. Baigęs Šiaulių gimnaziją, 1930 m. įstojo į Karo mokyklą. Buvo paskirtas į 7-ąjį Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Butageidžio pėstininkų pulką. 1933 m. pasitraukė į atsargą, įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universiteto, Teisės fakultetą. 1935 m., nenutraukdamas mokslo, grįžo į karo tarnybą. 1936 m. pabaigoje susituokė su Antanina Krapavičiūte. Tų pačių metų gruodžio 31 d. jam buvo suteiktas jaunesniojo leitenanto laipsnis. Tarnyba ir šeimos rūpesčiai nesutrūkdė atkakliam, užsispyrusiam leitenantui baigti studijų universitete. 1938 m. jis tapo diplomuotu teisininku.

1938–1940 m. J. Noreika dirbo Lietuvos kariuomenės teisme, kur ėjo įvairias pareigas. Aktyviai bendradarbiavo karinėje spaudoje. Už 1939 m. Karyje išspausdintus rašinius jam buvo paskirta Kariuomenės vado premija. „Kario“ dvidešimtmečiui skirtame jubiliejiniame numeryje (1939, Nr. 20–21) pasižymėjusių žurnalo bendradarbių nuotraukų galerijoje yra ir J. Noreika. Lietuvos Respublikos Prezidento A. Smetonos 1939 m. lapkričio 28 d. aktu jam buvo suteiktas kapitono laipsnis.

Kariuomenės teisme J. Noreika dirbo iki 1940 m. spalio 28 d., kada Liaudies kariuomenės Krašto apsaugos ministerijos Vyriausiosios likvidavimo komisijos pirmininko įsakymu buvo paleistas į atsargą. Jis tuoj pat išitraukė į pagrindžio veiklą. Prasidėjo naujas ir sunkus, pavojų kupinas J. Noreikos gyvenimo etapas.

1941 m. Lietuvą okupavus Vokietijai J. Noreika išitraukė į antinacinę veiklą. Rugpjūčio 3 d., dar veikiant Lietuvos Laikinajai vyriausybei, buvo paskirtas į Šiaulių aps. viršininko pareigas. 1943 m. vasario 23 d. buvo suimtas gestapo. Daugiau kaip dvejus metus praleido Štuthofio koncentracijos stovykloje. Užėmus Štuthofą, jis buvo mobilizuotas į Raudonąją armiją, tarnavo eiliniu.

1945 m. lapkritį J. Noreika grįžo į Vilnių. Įsidarbino Mokslų akademijoje juriskonsultu, pradėjo ieškoti ryšių su antisovietiniu pagrindžiu. Patyręs, kad daugelis antisovietinio pagrindžio grupių veikia atskirai, nusprendė jas suvienyti. 1946 m. pradžioje su bendraminčiais Ona Lukauskaite-Poškiene, Stasiu Gorodeckiu, Zigmū Šerkšnu-Laukaičiu įkūrė Lietuvos Tautinę Tarybą (LTT). LTT intensyviai ruošėsi sukilimui, kurį buvo numatyta pradėti sulaukus Sovietų Sąjungos ir Vakarų valstybių karo. Buvo leidžiamos instrukcijos, atliekamas konkretus organizacinis darbas: kuriamos karinės apygardos, ryšių su jomis sistema ir pan.

1946 m. kovo 16 d. J. Noreika, S. Gorodeckis ir O. Poškienė buvo suimti. Lapkričio 22 d. Karinis tribunolas, posėdžiavęs Vilniuje, paskyrė J. Noreikai bausmę sušaudyti. Tokia pat bausmė skirta ir Z. Šerkšnui-Laukaičiui. Nuosprendis įvykdytas 1947 m. vasario 26 d. MGB pastato rūsyje. J. Noreikos ir dar šešių tą naktį nužudytų kalinių kūnai užkasti Tuskulėnų dvaro teritorijoje.

1997 m. J. Noreika-Generolas Vėtra apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu (po mirties).

„Dar ir dabar, praėjus daugiau kaip penkiasdešimt metų, prisimenu mudviejų susitikimus ir iki šiol man neišnyksta iš akių jo ramus, tiesus žvilgsnis ir kupinas gyvenimo prasmės, spindintis jo veidas. Būdamas teisininku, jis suprato, kas jo laukė, tačiau Tėvynės meilė buvo jam brangesnė už viską. O tai yra tikroji žmogaus auka.“

(Iš Stasio Ylos knygos „Žmonės ir žvėrys“, K., 1991)